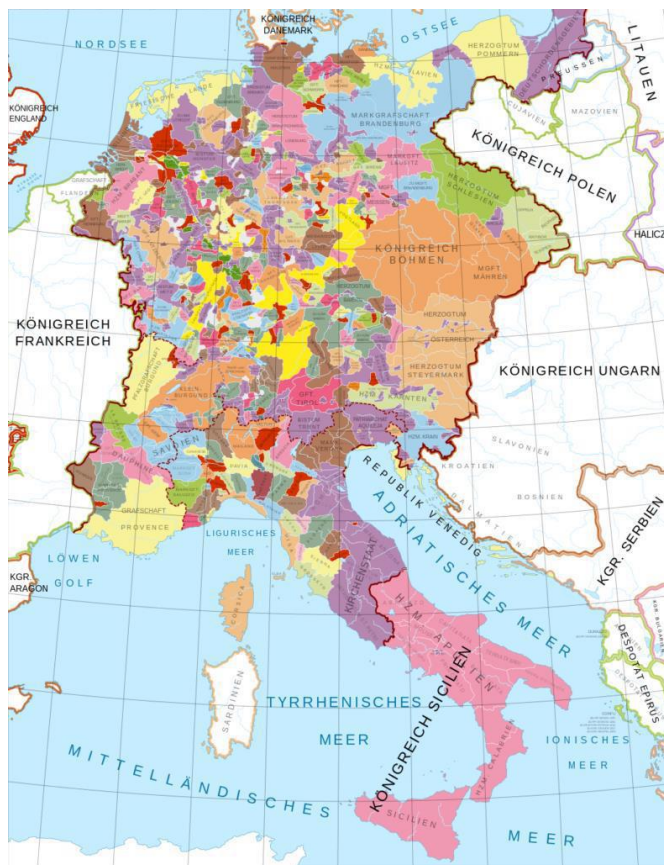

Kluwer Patent Blog

De uitverkiezing van de Soeverein

[Thorsten Bausch \(Hoffmann Eitle\)](#)/juni 28, 2022 /17 [reacties](#)

Het Heilige Roomse Rijk (Latijn: *Sacrum Romanum Imperium*; Duits: *Heiliges Römisches Reich*, later: *Heiliges Römisches Reich deutscher Nation*) was een van de grootste, meest succesvolle en langdurigste politieke entiteiten in Europa. Het werd in 962 gesticht door de Duitse keizer Otto de Grote om het rijk van Karel de Grote, die zichzelf op zijn beurt beschouwde als de rechtmatige opvolger van het Romeinse Rijk (*translatio imperii*), voort te zetten en nieuw leven in te blazen. Het heeft meer dan acht eeuwen bestaan, tot het in 1806 tijdens de Napoleontische oorlogen werd ontbonden. Op het hoogtepunt van zijn territoriale expansie rond 1200 omvatte het alle of althans een aanzienlijk deel van het grondgebied van de overeenkomstsluitende staten AT, BE, CH, CZ, DE, FR, IT, LI, LU, NL, PL en SI.

[Wikipedia](#) vertelt ons dat

Vanaf de troonsbestijging van Otto I in 962 tot in de twaalfde eeuw was het keizerrijk de machtigste monarchie van Europa. Andrew Holt karakteriseert het als "misschien wel de machtigste Europese staat van de Middeleeuwen". De gecentraliseerde controle nam af rond 1250.

Gezien deze staat van dienst en de echte Europese ambities, is het niet meer dan billijk dat het Heilige Roomse Rijk de ware voorloper is van de moderne Europese Octrooiorganisatie. In tegenstelling tot de EU omvatte het Heilige Roomse Rijk staten als Zwitserland en Liechtenstein, en evenzeer in tegenstelling tot de EU lijkt zijn constitutionele orde op die van een electieve monarchie in plaats van een federatie van soevereine staten met een aanzienlijk aantal democratische

elementen (b.v. een democratisch verkozen Europees Parlement). Het belangrijkste verschil tussen het middeleeuwse Heilige Roomse Rijk en de Europese Octrooiorganisatie is dat het Heilige Roomse Rijk een mengsel was van monarchie en aristocratie, terwijl de EPO meer weg heeft van een mengsel van monarchie en bureaucratie. De belangrijkste kenmerken zijn echter dezelfde: In het Heilige Roomse Rijk was de heerser (de *keizer* / (Keizer) werd gekozen door de *Kiesmannen*, terwijl tegenwoordig de Vorst (de President) wordt gekozen door de Raad van Beheer. Beide kunnen goed worden weergegeven door de volgende afbeelding:

Nu het soevereine electoraat van het EOB deze week opnieuw bijeenkomt, hoogstwaarschijnlijk om de eerder gekozen president te bevestigen en te prijzen, laten we het verloop van een historische verkiezing in het Heilige Roomse Rijk eens nader bekijken.

Traditioneel werd de keizer gekozen door en onder de keurvorsten, en even traditioneel ging deze verkiezing gepaard met een hoge prijs. De keurvorsten eisten keizerlijke privileges, aantrekkelijke posten aan het hof en, bovenal, geld. Een van de beroemdste verhalen in dit verband is dat van de Habsburgse koning Maximiliaan I, die alleen tot Duitse keizer werd gekozen omdat hij genereus werd gefinancierd door Jakob Fugger "de Rijke", een groot Duits koopman, mijnbouwondernemer en bankier uit Augsburg. Als tegenprestatie kreeg Fugger andere keizerlijke privileges, zo had hij een bijna monopolistische positie op de Europese kopermarkt. Jakob Fugger financierde de opkomst van Maximiliaan I en droeg er in belangrijke mate toe bij dat de Spaanse koning Karel I werd verkozen tot Rooms-Duitse keizer Karel V. Hij financierde ook de huwelijken van de Spaanse en Duitse keizers. Hij financierde ook de huwelijken die het Huis van Habsburg later de koninkrijken Bohemen en Hongarije schonken. [Wikipedia](#) geeft Fuggers nettowaarde op het moment van zijn dood op ongeveer 2 miljoen gulden, wat, wanneer rekening wordt gehouden met de inflatie, hem het duizelingwekkende bedrag geeft van ongeveer 328 miljard dollar (in 2021), gelijk aan 2% van het BBP van Europa in 1525. Het was dus niet zo moeilijk voor hem om gul te zijn voor "zijn" keizer en de schuldbekentenissen van de keizer in zijn schoorsteen te verbranden toen Maximiliaan nederig om een deel van zijn schuld vroeg.

Maximiliaan had op zijn beurt voortdurend schulden, want hij had het geld niet alleen nodig voor de diplomatie, maar ook voor zijn overdadige levensstijl, die typerend was voor een heerser uit de Renaissance. In een van zijn boeken (Der Weisskunig) beschreef hij expliciet zijn genot van een "heerlijk bruiloftsfeest met manicherley trunk uit Duitse, Welshe, kruipende, Hispanische en heidense landen, ook met vil seltsamer wunderlicher speiß", d.w.z. een groot feest met veel schnaps uit heel Europa, dat de paus voor hem organiseerde ter gelegenheid van een van zijn huwelijken. Een andere reden voor zijn chronische financiële ellende waren de vele oorlogen die hij begon, vooral in het Oosten. Zijn soldaten leken hier minder blij mee te zijn. Er wordt zelfs gemeld dat zij in staking gingen toen Maximiliaan hen wilde gebruiken voor een wintercampagne in Hongarije. Zijn voetsoldaten waren uitgeput van de vorige veldtocht en wilden zich niet blootstellen aan de kou, de sneeuw en verdere gevechten; daarom eisten zij een verdubbeling van hun soldij, een eis die Maximiliaan noch kon begrijpen (hij hield van vechten en vond sneeuw niet erg) noch inwilligen. Niettemin had hij blijkbaar meer vertrouwen in zijn soldaten dan de huidige EOB-voorzitter in zijn controleurs, als we [dit](#) onderzoek mogen geloven.

Zo werd Maximiliaan I in 1508 Duits keizer. Daarna zette hij zijn beleid van benoeming van bevriende edelen in nieuwe posities voort, b.v. door de Radziwill-familie tot hertogen te benoemen, verschillende huwelijken van zijn nakomelingen met de troonopvolgers in Bohemen en Hongarije te arrangeren om om het Oostenrijkse grondgebied uit te breiden, enzovoort, enzovoort. Vanaf 1488 tot aan zijn heerschappij als alleenheerser had Maximiliaan een bemiddelingspolitiek gevoerd, waarbij hij optrad als onpartijdige rechter tussen de door de keurvorsten voorgestelde opties. In het bijzonder werd toen een nieuw orgaan ingevoerd, het Keizerlijk Hof, d.w.z. een rechtbank die in hoge mate onafhankelijk moest zijn van de keizer. Helaas ontbreekt een dergelijk hof ten enenmale in het huidige Eponien, dat meer weg heeft van het middeleeuwse Heilige Roomse Rijk van vóór 1495. Maar waarom zo'n succesvol systeem veranderen?

Wanneer nieuwe vorsten aan de macht kwamen, brachten zij natuurlijk hun hofhouding mee of benoemden goede vrienden in belangrijke ambten zoals Truchsess, Maarschalk, Schenk en Kamerheer. In de loop der tijden werden deze ereambten meer en meer voorbehouden aan de keurvorsten, soms zelfs erfelijk. Tegenwoordig dragen personen in overeenkomstige posities nuchtere namen als VP 1, 2, 4 en 5, maar het komt nog steeds voor dat zij vroeger tot de kiezers behoorden. Men kan zich afvragen of een systeem dat meer gebaseerd is op bekwaamheid voor de functie, d.w.z. een meritocratie, niet beter de doelstellingen van de

Europese Octrooiorganisatie, maar laten we ons door dergelijke modernistische gedachten niet laten afleiden van onze historische overwegingen. Het Heilige Roomse Rijk leefde meer dan 800 jaar met zo'n systeem.

De juristen hielden zich echter bezig met een juridisch probleem in verband met het Heilige Roomse Rijk. Was het Rijk een monarchie of een aristocratie? Het keizerrijk kon nooit duidelijk in één van beide categorieën worden ingedeeld, aangezien de macht om te regeren noch in handen was van de keizer alleen, noch in handen van de keurvorsten alleen, noch in handen van de totaliteit van een vereniging van personen zoals de keizerlijke Rijksdag. Integendeel, het Rijk combineerde kenmerken van beide regeringsvormen. Zo concludeerde Samuel Pufendorf in de 17e eeuw in zijn werk *De statu imperii* over de toestand van het keizerrijk, dat het keizerrijk *sui generis* (van zijn eigen soort) was "een onregelmatig en een monsterachtig lichaam" (*irregulare aliquod corpus et monstro simile* / een onregelmatig lichaam dat lijkt op een gedrocht), dat Karl Otmar von Aretin volgens wikipedia "de meest geciteerde zin over de keizerlijke grondwet vanaf 1648" noemde.

Ik kan beter hier stoppen. De geschiedenis bevat vele interessante lessen voor ons, en soms vrees ik dat we sinds de Middeleeuwen niet erg ver gekomen zijn. Vergeet niet dat Maximiliaan I ook de keizer was onder wie Maarten Luther en de Reformatie ontstonden (vanaf 1517). Hervormingen van de Europese Octrooiorganisatie zijn eveneens noodzakelijk, althans naar mijn bescheiden mening. Er moet een strikte scheiding zijn tussen het orgaan dat de voorzitter kiest en geacht wordt te controleren en de administratie van het Europees Octrooibureau. In het bijzonder zou het niet toelaatbaar moeten zijn dat leden van de raad van bestuur later hoge leden van het EOB worden. De leiding van het EOB moet worden gekozen op basis van verdiensten en niet op basis van politieke of financiële voordelen. De Europese Octrooiorganisatie moet stevig worden verankerd in een grondwettelijke orde die de grondrechten van haar personeel waarborgt. En er moet een onafhankelijke rechterlijke instantie komen die toezicht houdt op de raad van bestuur en de directie van het Bureau en ervoor zorgt dat beide deze grondwettelijke orde eerbiedigen. Ik weet dat sommigen zullen zeggen dat dit een droom is die in de afzienbare toekomst geen kans van slagen heeft. Maar ik neem mijn voorbeeld aan Luther, die schreef

Ik kan het niet helpen. Hier sta ik. God helpe mij. Amen.